

laikraštis, paskirtas ukininkų reikalams,

išeina syki ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su parsiumtimu uždengtose gromatose, 5 rubl.; Prusuose, su parsiumtimu, — 8 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark.

Prie kiekvieno numerio laikraščio pridėdame „Priedą“, knygutę su naudingais skaitymais.

Apšviesk juos, Dieve!

Ukininko skaitytojai jau žino, kad tarp mūsų brolių Amerikoje jau seniai nėra gero sutikimo ir vienybės; vienok mes vis tikėjome, juog rasi tik netrukus kaip nors susipras ir susitakys, ir pradės išvien dirbti už savo bei visų Lietuvių gerovę. Bet veltų, nesutarimai ir vaidai tarp jų vis auga ir didinasi, o vietomis pradeda jau virsti į atviras peštynes, į mušius. Kiti Europos Lietuviai, matydami tokius Lietuvių darbus Amerikoje, ima nusiminti, tardami, juog Amerikiečiai mūsų broliai vargu ką daug gero įstengs Lietuvai atgabenti.

Daug kalčios už tą savytarpinį Lietuvių riejimąsi puola ant vadovų, kurie ypač paskutiniame laike, kaip duodasi matyt, ne tiek rupinasi apie bendrą visos Lietuvos ir visų Lietuvių labą, ne tiek rupinasi apie sveiką apšvietimą ir laisvę, kiek apie antraeilius dalykus. Teip, viens prisispyręs stengiasi visais galais visus Amerikos Lietuvius suvaryti po kunigų valdžią, kitasai vel nor visus Lietuvius į bedievių perdirbti. O tarpu tų dviejų kiti persiskiria ir vaidyja lyg baisiausi priešininkai, lyg koki senovės tamsuoliai laukiniai pagonys, su visokiais vyliais ir su bjauriu įnirtimu. Nėjokie priešininkai, nėjokia tauta prieš kitą nesielgia teip nežmoniška, kaip tuodvi mūsų brolių partijos, vedamos įnirtusių vadovų, kurie, anot tos kalbos, lyg akis išdege, šoka, lipa, mina ir tarpo įnirtimo netur kada nė pamislyti, kas per vaisiai gal išeiti iš tokio jų pasielgimo.

Kad būtų Amerikoje daugiaus gerai apšviestų vyrų arba, sakysime, kad iš-viso Amerikos Lietuviai būtų labiau apšviesti,

nekaip dabar, tai kožnas pats greičiaus apsimislytų, o dabar, deja, bėga viens paskui tą, kits paskui kitą įnirtėli, žiurint po katro įtekme pirmiaus pakliuvo, — patys neįstengia dalykų padėjimo nuspręsti.

Žinoma, kožna partija tur savo laikraščius ir per juos pjudo Lietuvius prieš kits kitą. Viena partija („šlupiniai“) pjudo Lietuvius ant kunigų, o kita („burbiniai“) stengiasi suvaryti visus Lietuvius po kunigų jungu ir paskui ant jų viešpatauti o šlupinių blaško prakeikimus.

Amerikos Lietuvių pravadyriai rašinėja prieš kits kitą visokius melus ir bjaurybės, nepaisydami nė proto nė sąžinės.

Tulą laiką įnirtę Amerikos Lietuvių pravadyriai grumėsi tikrai tarp savęs, viens į kitą purvus besidrapstydami; bet ne teip seniai bandė patraukti ir Tilžės laikraščius į tą beprotišką kovą, viena ir kita partija, kaip netikėliai, teip ir kunigišiai, bet kada mes stačiai nuo tos savytarpinės prieš kits kitą kovos atsisakėme, turėdami ant mislies labą ne kokios vienos partijos arba stono, bet visų Lietuvių, tai lygiai vieni kaip ir kiti Amerikos pravadyriai iš pradžios iš-pasaly, o pagalios visai atvirai ėmė mus darkyti, vieni vadindami „bedieviais“ etc., o kiti — kunigų vergais, špiegais ir teip toliaus.

Negana to, anie pravadyriai, bevaikydami savo „honorus“ ir pavydėdami mums mūsų tvirtybės, kad jiems nė vienai partijai kupinai nepritariame ir į talką jiems neiname, rodos, nor užtrankti ant mūsų dar skaudesnę spaudžiančiųjų mus vyriausybių rykštę, apšaukdami (*neva netyčioms*) mus, Europos laikraščių išleistojus ir rašytojus, per baisiausius vyriausybių priešininkus.

Šitoksai mūsų brolių pasielgimas jau liudyja, kad jie, tarp savęs besivaidydamai ir kits kitam visokius sląstus betaisydami, iš lengvo sudilino savo doriskus, o, rodos, ir patrijotiškus jausmus. Tai labai liudnas dalykas! Dabar yra didžiausias laikas susiprasti . . .

Matant, kaip kelintam teip už „honora“ bei viršenybę bekovojant, išdilo visa gera valia ir meilė tėvynės, ima baimė, kad ir mūsų įnirtusiems Amerikos priešininkams netektų tas pats likimas. Jeigu tie Amerikos vyrai nesusi pras ir tuo pat keliu toliau eis, tai gal per tai Lietuvai daug pragaišties pasidaryti . . .

Apšviesk juos, Dieve!

Iš Lietuvos.

U. Kupčiūnas
Grinkiškis. (Kaun. pav.) 20. dien. Balandžio mūsų miestelį aplankė ugnelė. Sudegė 5 triobos vieno ukininko su visokia gėrybe ir 7 triobos žydų. Iš viso supleskėjo į porą adynų visokio turto ant 10 tukstančių rbl. Ugnis pirmiausia pasirodė iš kailių dirbyklos, kur tuomet kaitino smalą. Apie kerštą jokios kalbos negirdėti — turbūt užsidegė išnetyčių. Gintis nuo ugnies, suprantamas daigtas, nesigynėme, nes nebuvo kuo: ugniai gesinti mūsų miestelyje jokių įrankių nėra. Užtatai, kas ką sugriebęs išnešė, su tuo ir džiaugias. Dabar tiktai susiprato, kad gerai būtų įsitaisius mašinas ir kitokius prietaisus, tiktai nežinia, ar sutarsitės ką padaryti.

Nakčia iš 8. į 9. d. Balandžio tapo apvogtos bene 7 žydų šeimynos. Labiausiai nuskriaudė vagys vieną žydėlį, kuriam ištraukė paskutinius 13 rub., sutenkintus per ilgus vargus. Kitų išnešė patalus, čebatus, drabužius, varinius indus ir tt. Vagys užpuolė patim žydų imigryje po šabui, nes kiti nepajuto, kaip jų rubai buvo paimti nuo lovų jiems bemiegant. Vagys besiliuodami pametė vieną sėrmėgą ir ilgą iš abiejų pusių nugalastą peilį. Iš to galima numanyti, juog vagys buvo ginkluoti, ir gyvenimas užpultųjų šeiminų buvo pavojuje. Pėdų vagių dar nesusekė; tiktai galima spėti, kad jų buvo nemaža, kadangi į trumpą laiką apliubė daug šeiminų. Kas link pamesto peilio, tai Grinkiskės kalvis sako, buk jį prieš apvogimą buvo atnešęs tekorius Akelbergis pataisyti. Užtatai Akelbergi, girdėjome, uriadniks buvo suėmęs, bet iškvotęs vel paleido. Kas apvogė žydus, sunku pasakyti, bet iš viso-kio matyti, juog vagys gerai pažinojo padėjimą visokių daigtų apvogtų šeiminų.

Tarpe grinkiškiečių jau yra gerų, šviesių ukininkų, bet dar daugel turime ir gir-

tuoklių, kurie, rodos, su didesne meile lanko kasdiena dvi žydiški ubagini, negu nedėliomis bažnyčią. O žinoma, koks medis — tokie ir lapai. užtatai-gi tankiai gali matyti, kaip maži vaikai ir pusberniukai šventoms dienoms susirenka pas karčiamas, kur su „bunkrutais“ dantise mokinas nuo didesniųjų, kaip ateityje reiks į žydo kišenę suvaryti savo prakaitą, uždarbį ir žemę, ir kaip suraugiti savo protą ir jausmus. Pagaliaus mokinas, kaip reikia keiktis ir peštis.

Taigi, ar teip tėvai turi rūpintis apie savo vaikus, ar tai tokius paveikslus duodate jauniems ir jautriems ant viso-kio vaikams! Gėda grinkiškiečiams girtuokliams už tai! . . . Ar ne geriau padarytumėte, už likusįjį skatiką, ką prageriate, nusipirkę lietuviškų knygečių arba laikraštį „Ukininką“ su „Apžvalga“. Beskaitant visokius naudingus apie ukę pamokinius šviestumėte savo protą, o tuomet pasitikrinsite, kad degtinė tai jūsų amžina prapultis. Atsitikus svečiui — ar ne gražiau jį namie pavaišinus. Bet kur tau čia! Viens žydiškos smarvės siurbikas pasakė, buk šnapškė karčiamejo gardesnė, negu namon parnešta.

Grinkiškyje yra viena pravoslauna boba, Akelbergienė, kurios reikia sangotis, nes tai labai ištvirkus žmona, o labiausia nekalbėti prie jos apie burliokus; jinai rengiasi įkisti į žandarų nagus ukininką K., buk-tai jis rėžęs jai į akis: „tvoji pop į čiort odno i toža“ (tavo popas ir velnias abu tokiu). — Tai prie tos bobos nereikia kalbėti apie maskolių prispaudimus.

Burliokų „obrusenija“ prismardino ir mūsų kampą. Keletą kartų girdėjome, kaip du jaunikiai-lietuviai, šventadieniais besivalkiodami po miestelį, mandravojo „maskoliškai“. Kalbėjo juodu teip balsiai, idant visi girdėtų, kad juodu maskoliškai bliuana ir idant visi matytų, kad juodu yra didžiausieji ir kvailliausieji Lietuvos versiai. Jeigu dar kada išgirsime juos maskoliškai baubiant — tai apgarsinsime kitą kartą jų pavardes, idant visi žinotų, kad juodu yra didžiausio ir bjauriausio mūsų priešininko maskoliaus tarnai. Kas juos žino, gal jų reikia labiau bijoti, negu šunų burliokų! . . .

Slapuks.

Baranovskij
Naumiestyje (Suv. gub.) neseniai pasikorė viens žydas. Jį rado bekybant pasinarinusį su virve už kaklo ant namų augšto. Girdėti, kad priežastimi pasikoroimo buvo nepasisekimas sunui reikaluose, kuris buvo turtingas pirklys ir karšino savo tėvą. Bet dabar nustojo umai daug turto ir paliko nemažai skolų. Matyt, kad tėvui ne mažas

buvo širdies skaudėjimas, jeigu jis malonėjo pasikart, nei ilgiau gyventi ant svieto ir vėl išnaujo vartyti „gešeftus.“

Bliaviškių kaime, Griškabudžio valsčiuje (Naum. pav.) viena merga pradžio Gegužės mėn. nužudė savo kudiķį. Kudiķį rado užsmaugtą skaruliū, kurs keliomis eilėmis drūčiai buvo apsuktas apie kaklą. Tyrinėjant merga teisinosi, kad ji susilaukusi negyvą kudiķį ir kad užsukusi apie kaklą skarulį dėlto, kad ji šlykštėjusis paimt negyvą kudiķį su nuogomis rankomis. Bet daktaras rado, kad kudiķis gimęs gyvas ir tapęs užsmaugtas. Dėlto motina tuo tapo suimta, ir pastatyta prie jos „varta,“ kol nepasveiks. Kaltininkė nemažai išliejo ašarų ir nemažai iškentėjo į trumpą laiką po nusikaltimui. O tai tik pradžia visų kančių, kurios jos laukia. Tai toki vaisiai mergų paikystės, slampinėjimo su vyrais . . .

Sakalupio dvare, Vilkaviškio pav., per eitą mėnesį pasiutes šuo apriejo vieną kumėčio mergaitę. Atsitiko tai rytmetėje, kada kumetbutų buvo pasilikę veik vieni vaikai, o didesniejai buvo išėję prie darbo į lauką. Pasiutęs šuo butų galėjęs ir daugiau ką aprieti, bet neužilgo darbininkai pamatė ir uždobė. Šuo sukramtė mergaitės ranką iki kraują ir dėlto mergaitę nuvežė pas daktarą į Eitkunus (Prūsų miestelis), o žaisdas patep smarkiais vaistais. Ar mergaitė liks sveika, dar nežinia. Bet aišku, kad žmonės dar ne visi susiprato, kad reikia šunis prižiūsti laikyti. Kiekviens tai gerai supranta, kad didelis nusidėjimas to žmogaus, iš kurio namų išbėga pasiutęs šuo draskydamas pakelę gyvuolius, šunis ir žmones . . . Jug nesunku laikyti šunis prižiūsti, juo da, kad šunis prižiūsti ne reiks lankavotis ir gerintis žemskiams.

— **Naumiesčio bažnyčioj** nuo šių metų pradėjo giedoti lietuviškai Gegužės mėnesio giesmes. Ikišiol tas giesmes giedodavo lenkiškai, ir Lietuviai per tą laiką žiopso-davo nieko nesuprasdami, daugelis išeidavo iš bažnyčios neišklausę mišių. Bet kunigai pagalios tik susiprato, kad Lietuviams geriaus pritinka giedoti lietuviškai. Tarpu miesčionių tik keli tėra Lenkai, bet visi miesčionys laiko savę per Lenkus ir labai pyksta ant kunigų už tą atmainą. Dabar Lietuviai gieda prieš-piet, o Lenkai — po-piet.

J. Sl.

Krakenava (Panevėžio pav.) Šit dar vienas iš tukstančių atsitikimas, parodas kokius įrankius vartoja gudai platinimui savo moklo ir pasmirdusios pravoslavijos. Krakenavos mokintojas Michailov'as, žmogus

našlys, turįs su viršum 40 metų amžiaus, per ilgą laiką prikalbinėjo savo tarnaitę ant nuskynimo uždrausto vaisiaus, prizadėdamas pajimti ją už moterį. Jauna ir nepatyrusi mergina pasidavė apgaviko prikalbėjimams, ir tapo motina. Tada gudas atsisakė imti ją už moterį, nes, girdi, „valdžia mums neleidžia vesti katalikių, priimk pravoslaviją — tada aš tavę vesiu.“ — Mergina paklausė burlioko ir vel pasi-juto bėsant apgauta, nes po persikrikštyjimo mokintojas su ja nę šnekėti nebenerėjo. Žmonės, pasipiktinę iš tokio gudo pasi-ielgimo, apskundė vyriausybei, kuri ištyrimui to dalyko atsiuntė Kauno inspektorių. Šit kaip inspektorius pasakojo kitiems mokintojams apie savo tyrinėjimą: geras vy-ras, po velnių, tas Michailov'as! Gaila man jo; aš norėjau jį išgelbėti, bet nieko negali-ma buvo padaryti su tais bjaurybėmis mu-žikais. Sakau: aš girdejau, kad jūsų mo-kintojas ir vaikus blogai mokino; bet jie, pasiutėliai, susiprato: „ne, sako, vaikus ge-rai mokino.“ O kad jie tik butų sakę ne-gerai ir vaikus mokino, — tada aš bučiau Michailov'ą, kaipo nepatinkantį valsčiui, tik-tai perkėles į kitą vietą ir gana . . . O da-bar, dievaži nenorėdamas, turėjau atstatyti jį nuo mokintojystos.

Beisogala (Šaulių pav.) Kitose kara-lystėse nę gubernatoriai neturi tokios va-lios, kokia duota pas mus uriadninkams. Prasigerskokšunlupys-burliokas štai valdžia ir atsiunčia jį į Lietuvą ant ganyklos, kad greičiaus atkustų. Tokie rakaliai moka naudoti dubtą nuo vyriausybės valią, vagia ir plėšia žmones, kaip tik įmano, pasielg-dami pikčiau už žvėris. Žmonės, negalė-dami niekur atrasti teisybės, pradėjo su tais galvažudžiais savotiškai elgtis. Beiso-galos uriadninkas be perstojo jodinėdavo iš vienos kaimos į kitą, peržiūrėdamas vartą ir jieskodamas kitokių priekabių išplėšti iš žmonių pinigų. Teip jis sykį su šimtinuku užjojo į Ritikių kaimą ir jau buvo besi-rengias plėšti tuos žmones, bet vargšui ne-nusidavė tuo kartu: ritikiečiai, priguliničiai ištaisę kailius uriadninkui ir jo sėbrams, at-ėmė iš jų arklius ir paleido pėscius. Uriad-ninkas pasiskundė vyriausybei, bet nieko nepelnė, nes ritikiečiai šaukia vienu balsu, kad ne jie ant uriadninko buvo užpuolę, tik-tai uriadninkas ant jų. Dabar ritikiečiai rengiasi paduoti uriadninką į sudą, kad jį pabaustų kaipo vagį ir galvažudį užpuolantį naktį ant žmonių. Tik-tai jie gailisi, išsykio nesujėmę uriadninko su jojo sėbrais ir ne-pristatę į policiją.

Iš Kauno gubernijos. Jau žinome, kad Maskoliai, veikesniam Lietuvių sumaskolinimui, įtaisė visose sodžių mokyklose maskoliškas bibliotekas. Jie, mat, mislyjo, kad Lietuviai puls ant tų knygų it musės ant medaus, kad tikės kas tose knygosė parašyta ir paliks maskoliais. Vienok apsigavo: jų knygų ikišiol dar nieks neskaitytė, duokdie, kad niekados neskaitytų. Knygos, kurias mokintojai išdalino dykai mokintiniams (k. a. Очерки Литов. государства, Брянцева) tapo sunaudotos ant „bintkrutų“. Mato maskoliai, kad jų užmanymas nuėjo ant šuns uodegos, ir šimet jau bibliotekos nepadidino, kaip buvo nusprendę. Dabar, girdėjau, Panevėžio mokintojų seminarijos inspektorius padarė naują užmanymą: girdi, reikia tas knygas išversti į lietuvišką kalbą ir atspausdinti maskoliškomis raidėmis — tai žmonės jas skaitys. Iš-pradžios jie keta atspausdinti nekaltas knygas (k. a. apie daržą, laukus, sodą, bites, paukščius, apie gyvulių auginimą ir gydymą ir tt.), o paskui — kas patiks.

Vertėtų Lietuviams, pirmneg Maskoliai išpildys savo užmanymą, pasirupinti atspausdinti minėtas knygas lotyniškėmis raidėmis.

Ja. Kuprevičius Grinkiškis (Kauno pav.) Už penketos verstų nuo Grinkiškio į pietus, ant Šušvės kranto riogso pilekalnis, vadinamas Vaitiekunų pilia. Kaip ir visur, žmonės šneka, buk tą pilį Žuvėdai kepurėmis supylę. Antrą vertus, visai žmonės samprotauja apie supylimą tos pilies ir visokias pasakas pasakoja. Viena senutė sakinėja, buk jos vyras, žuvaudamas po tąją pilia sugavęs ašerį be uodegos. Kada jis prisizuvavęs grįžęs namon — išgirdęs, kad nuo pilies kas šaukia: „čiuk, bevuodegi, čiuk!“ Tuo-tarpu iškrito beuodegis ašerys iš grebšio ir nuplėškėjo per laukus ant pilies link. — Pati Vaitiekunų kaima stovi, galima pasakyti, ant vieno kunų. Upelis Tarailis, tekas skersai tos kaimos, išplauna kas pavasaris daugybę žmonių kaulų ir šėip-jau visokių daigtų. — Į rytus nuo Vaitiekunų, ant kito Šušvės kranto, yra kalnelis, vadinamas Vyrelio kalnu. Tame kalne piemens mėgsta kasinėti pečius ir urvus, nes smiltinė žemė lengva kasinėti, ir kartais, ir pati byrėdama žemyn, išneša visokių daigtų. Man pačiam teko matyti ten atrasta misinginį žiedą, o viens piemuo sakinėjo, kad jis, bekasdamas Vyrelio kalne pečių, radęs labai daug visokių daigtų, o tarp jų — vieną „labai ilgą peilį“, bet, kad tas „peilis“ buvo surudijęs, — tai piemuo įmetęs jį į Šušvę.

Sauja.

J. Rūgys Švėkšna (Raseinių p., Kauno gub.) Re-tai kame tenukalsta mūsų krašte maskolius prieš vyresnybę; vienok kaip kada tik susigriebdina. Štai Švėkšnoje nuo senų metų tarnavo ant žigunės (pačtos) vyresnysis Jėplov'as, kurs visados mėgdavo girtis, juog jisai ir palicmeistras Sabakunin's tėsančiu tikru Švėkšnoje maskoliu ir Maskolių „dielos“ užstovėju Ištikro, p. Jėplov'as buvo pašėles maskolius, nes bene nė vienas nėra išėjęs iš pačtos nepermokėjęs jam kelių kapeikų, neretai grivenų, o kartais ir kelių rublių. Nuneši, budavo, paprastą laišką (gromatą), — duok jam penkeli, nėra šėip negausi markos pirkti, buk esą jau per-vėlu; nuneši įrašytą (zakaznojė) laišką, kame reikia dviejų markų, — užmokėk už keturias; nori atimti parsiusią laišką, tai vėl mokėk: jei laiškas iš Maskolijos — griveną, o jei iš Amerikos — dvi grivenas, neva tatai už palaikymą. Bet tikras laimikis budavo p. Jėplov'ui, kad kam nors pareidavo laiškas su pinigais. Viena moteriškė, sulaukusi laišką su 80 rublių, ponui Jėplov'ui užmokėjo pustrečio rublio; kitasai, gavęs šimtą rublių, turėjęs jam duoti tris rublius, — žodžiu, emė iš ko tiktai kiek galėjo išlupti. Imdamas p. Jėplov'as teisindavosi, kad algą mažą tegaunas, o pa-čią turis didei daug valgančią, prie to dar kelis vaikus, kuriuos vėl reikia šerti ir mokinti.

Prie tos pačios žigunės (pačtos) yra įtaisyta tausos kasa (zberegatelnaja kassa). Žmonės pirma jau buvo įpratę tenai dėti savo pinigus, bet, kad įdedant ir įšimant p. Jėplov'as reikalavo ir sav grivenų arba rublių, tai žmonės liovėsi tenai dėję savo pinigus. Ponas Jėplov'as varė teip savo veikala lyg pernai rudens, ir butų ir dabar tebevaras, kad ne miesto Šarkos sunus, kursai, sugryžęs iš kareivių ir patyręs, kad jo tėvas už parleistus juo laiškus turėjęs arti penkių rublių p. Jėplov'ui išmokėti, padavė skundą vieną ir antrą sykį į Vilnių, ir ponas Jėplov'as tapo atstatytas nuo vietos. Tegul buna tav, Šarka, garbė už tai, kad pamokinai Šviekšniškius, kaip reikia elgtis su Maskolių apaštalais! *Onė Gellonplaukė.*

W. J. J. Trakų pavietas (Vilniaus gub.). Pas mus nors ir mažai, ale bet gi gyvuoja Lietuva, labiausia Stakliškių parapijoje. Ten žmonės jau ima labai susiprasti Lietuviais esą, ir nekartą išgirsi, kaip kunigas bažnyčioje užgieda lenkiškai „Dobranoc Jezu“, o žmonės, nieko nežiurėdami, baigia lietuviškai „o malone mano“ etc. Bažnyčioje pas retą tepamatysi lenkiškas knygas, tikt jei

kokis senis skaito lenkiškai; o jaunieji, vyrai ir mergos, kuone visi meldžiasi ant lietuviškų knygų.

Nors Žižmarių parapija nelabai toli, o jau tenais didelė atmaina: lietuviškas knygas retai kur tematysi, o giedot vis lenkiškai gieda. Kad aš vieną kartą paklausiau vieno vyro, išėjus iš bažnyčios, kodėl čion žmonės negieda lietuviškai, kaip pas mus, tai tas žmogus man taip atsakė: „Pas jumis tur but daugias *paliokų*, tai užtai gieda lietuviškai, o pas mus daugias *bajorų*, tai delto lenkiškai gieda.“ Matote, mieli skaitytojai, koki tenai žmonės turi supratimą!

Neiškęsiu neparašęs kelių žodžių ir apie mūsų kampo „šlėktas“. Pas mus yra tokių, ką „klopo“ nė už žmogų nelaiko, o patys kits nė paikiausio „klopo“ neverti. Da, rodos, nėjoks „klopas“ taip nenumainė pinigų, kaip toksai šlėkta L. Tas gudragalvis užsimanė išsimainyti nuo žydu *falšyų* pinigų. Mat, išsimainęs paikiems klopams iškiš ir gana, ir taip turės šimteriopą pelną; ale besigodėdams ant klopų naudos pats apsigavo. Iš-pradžią išsimainė ant pažiūros šimtą rublių, ir gavo tris šimtus, o kaip tų klopai nepažino, tai surinko visus pinigus, kiek tik turėjo — nepasigailėjo nė baltų sidabrinukų, ką buvo prabočiai palikę, ir kur gailėsis ant tokio maino! — pasiskolino, kur gavo, nuo svainio, nuo gerų pažinamų ir surinkęs arti dviejų tukstančių rublių išvažiavo Vilnūn mainytų! Nuvažiavo ir sumainė. Parvažiuodamas gal labai džiaugėsi, gal sapne dvarus pirkė; ale kaip parvažiavo ir atsidarė skrynute, kur buvo falšyvus pinigus susidėjęs, tai turėjo nemenką išgastį, kad pinigų vietoj radę pluoštą skarulių. Viešpats žino, kaip jis ten mainė, kaip ne! Tur but pirma kartą, ant pamasinimo buvo davę jam tikrus pinigus, matė, kad toks šlėktelė ne užilgo atneš daugias pinigų; o dabar tai jau kad plėšė, tai plėšė! Tai yra tikras atsitikimas.

Pereitą gavėnią Jezno valsčiuje užmušė vieną Lietuvį, Mišiškių kaime, kita burlioką. Lietuvį užmušė už tai, kad jisai statė kluoną (skunį), nuo kurio lašai būtų varvėję ant užmušėjų daržo; o burlioką užmušė Kvedariškių kaime už tai, kad jisai kasė ant aūros šulinį ir žemes metė ant ju daržo. Vis tai, man rodosi, užtai darosi, kad suduose nėra teisybės; pas mus, jei žmogus ir kas-žin kaip tiesą turėtumei, o jei neturi pinigų, tai vis būtų pralaimėsi. — Javai pas mus menki, rugiai dar šėip-teip, kad lietaus būtų, o ką kvie-

čiai (pas mus jų ir menkai tesėja), tai visai prapuolė; daigtais atarinėja, o lietaus jau trečias mėnuo kaip nėra.

Negaliu iškėsti, atsiminęs, kelis žodžius neparašęs apie Surgantiškių pili. Surgantiškiai — nedidelis kaimelis, Rumšiškės parapijoje, ant kairiojo Strėvos upės kranto, netoli tos vietos, kur ji įbėga į Nemuną.

Kokiam tik Lietuvininkui tektų keliauti nuo Pavolio maluno ant Kronio miestelio, kožnam velyju aplankyti tą vietą, mūsų sentėvių numylėtą. Einant nuo Pavolio jau ištolo, po tiesiai pusei stovint, kalnas metasi gražumu savo paveiklo į akis: išrodo lyg didelis puodas su susmaugtu viršumi, kuriame augtų trys gėlės (kvietkos). Stovi į kokias aštuonerias varsnas nuo kelio ir tarytum, klonyje, bet nuo pilekainio viršaus labai toli matyt.

Kalnas supiltas iš žvirgždėtų smėlių; matyt, jau daug nukentėjo tasai paminklas nuo žmonių neturinčių meilės dėl savo tėvynės: po pačiu krantu jau išarta, o kad nebūtų taip statu, tai tikrai jau būtų ir ant viršaus su arklų užlipę.

Iš pietų šalies stovi eglėlė, kuri, tarytum, uždengia savo šaknimis tą brangų paminklą, bet ir ji neprotingų piemenėlių nuvarginta: šakos nusukintos ir žievė daigtais nulupta. Kalnas turi augščio kokią 15 sieksnių, ir labai status šonai. Ant viršaus auga du dideliu kvepiančiu popeliu ir pridygę daug maziukų. Po kojų teka Strėva, garsiai uždama, lyg murmedama už toki tankų suturinėjimą jos krikštolinio vandens tankiais malunais. Iš čia matyti mažne trijų gubernijų gyventojai: po kairei rankai Vilniaus gubernija, už Strėvos — Kauno, o už Nemuno — Suvalkų gubernija. Rumšiškių miestelis matyt kaip ant delno. Girios žaliuoja nedideliais sklypeliais, laukai visokiais brūkšniais išmarginti, o žmonės tolyje išrodo lyg mažučiai buželiai. Nemunėlis savo mėlynu vandenėliu, pasigrįžęs lyg pasitikti savo draugės Strėvos, o susivienijęs su ja metasi ant Rumšiškių linkon, tylomis kuštedami (garsiai bijo, kad Maskolei nepagriebtų) apie Lietuvos vargus...

Piemenėlis.

Nuo Veliunos (Kauno p.) Pupkaimyje, šalia Eleonoravo 1890 metuose prasidėjo draugystė tarp trijų vaikų, tarp Pranciškaus Gvildžio, Jono Vyturio ir Petro Šulinsko. Iš pradžios jie naktimis vaikio-davosi ir šunis po kaimus gandydavo; po to pradėjo vaginėti žąsis, avis ir sustėję kur į jaują kepdavo. Toliaus jau pradėjo pirkliauti (kupčianti) su vogtais javais;

ale to viso nebuvo gana, — įsitaisė pučkas ir daužydavosi per dienas, labiausia šventomis dienomis, ant medžioklės; o ką tik laimėdavo, viską palikdavo pas Žydą Joškę Roziną, kurs laikė karčiamą, vadinamą Perepute.

Teip bebičiuliaudami su Joške, mūsų vyrai pagalios užsimanė ir patį Žydą apšluoti. Įlindo į sklepą ir išvogė degtinę, kaip Žydas kalba, ant trijų šimtų rublių; o vogdami prieš kits kitą prisižadėjo, kad jeigu katras išduotų tą vagystą, tai tas tur tapti sušaudytas.

Teip po tai vagystai, kur tik žiuri, vis tie trys draugai girti vaikščioja, ir randa tuščius butelius kur-ne-kur pamestus; o daugelis matė juosius geriant, vieną už klojimo, kitą krumuose, trečią šlaite. Ir pranešė Žydui Kazimieras Gudauskis, kad jis matęs Joną Vyturį kalne geriant ir turint dešimt butelių, o gal ir penkis didelius; ale sako: „jei duosi dešimts rublių, tai liudysiu“. (Ir to gero buta! R.) Žydas tuojaus davė penkis rublius, o kitus atiduosias po išrodymo. Tuojaus davė žinią policijai, padarė išklausinėjimą ir parodė ant Jono Vyturio, kad jis viens kaltas. Vyturys matydamas, kad ant jo vieno puola kalčia, ėmė jieskot bičiulių, kaip čia nuo to išsisukti. Jis, mat, tos degtinės nebuvo drange su anuodviem vogęs, jis buvo tik-tai gavęs dešimt butelių nuo Šulinsko ir nuo Gvildžio penkis butelius. Teip jisai nuėjo pas Jurgį Bačiulį pasitarauti, ką čia daryti; o šituodu dabar jį dabojo, kur tikt jis ėjo. Bačiulis patarė, kad jisai paduotų žinią į sudą ir pasakytų visą teisybę, ką apie tą degtinę žino. Tai buvo dešimta valanda vakare. Šituodu, girdėdamu tai, nusprendė Bačiulį už tai uždegti. Kaip Vyturys išėjo, jie palaukė dar iki dvylikai, ir uždegė. Sudegė stuba ir klėtis. Tai atsitiko 1893 metuose, Rugsėjo 15. dieną.

Lygiai į septindienį po to išsivadino Pranciškus Gvildys Joną Vyturį medžiot į pagirį, kaipo seną draugą, ale ant širdies jau turėjo piktą mislį. Drauge su juodviem išėjo medžioti ir Antanas Kukliauckas, bet tasai nuėjo sav į girią medžiot, o šituodu pasiliko po rugius paukščiauti. Pasilikę mūsų bičiuliai pradėjo tarp savęs ginčytis ir pyktis.

Gvildys sako į Vyturį:

— Jug tu žinai, kaip mes sušnekejome, kad neišduotumem kits kito, o už išdavimą žinai ką sutarėme . . .

Viturys teisinasi. Tarp to jisai pasistatė savo šaudyklę prie tvoros ir norėjo

užsidegti cigarą. Į tą tarpą Gvildys pokšt ir iššovė į Vyturį, stačiai į galvą. Vyturys nekrito iš sykio, ir ėmė šaukti:

— Antanai, gelbėk, Antanai, gelbėk!

Tada Gvildys pagriebė jo paties šaudyklę ir šovė Vyturiui antrą kartą į nugarą; o kad tas dar buvo gyvas, tai dar prisimušė savo šaudyklę ir šovė draugui stačiai į širdį, ir užmušė.

Antanas Kukliauckas, išgirdęs šaudymą ir šaukimą, išbėgo iš girios ir pamatė, kas čia pasidarė, ir sušuko:

— Ką tu padarei?!

O šis jam:

— Kas tav darbo? Aš žinau, ką padaręs!

Kukliauckas parėjęs pasakė pačiai tą priepuolį; o nuėjęs pas Vyturio tėvus, klausia, kur jų sunus. Tie sako, kad išėjo medžiot. Tada Kukliauckas sako:

— Jau jūsų sunus negyvas. Ir papasakojo viską, kaip buvo. Tėvai persigando, verkia, rauda, rankas graižo . . .

Lavonas išgulėjo pagiryje penkias dienas, kol buvo pjaustymas.

Užmušėją ir Kukliaucką policija suėmė ir ėmė kvesti. Užmušėjas neprisipažino, ir pertai abudu išgabeno į Kauną, į kalėjimą.

Nekaltas Kukliauckas daug primaldavo, kol Gvildys prisiėmė savo kaltę. Kaip prisipažino, tai abudu paleido iki bylos dienai. Butų Gvildžio nepaleidė, ale pas mus, žinia, kas tepa, tas ir važiuoja. Kas toliaus nusiduos parašysiu kitą kartą.

Ripinis? J. Kacius P. Dainius K. K.

Nuo Gaisrių ir Cystos Budos (Antanavo vaitystos, Suvalkų gub.). Tarp mūsų žmonių šičion įsispraudė du meškavedžiai-burliokai. Vienas Ščurov'as (jau apie jį syki buvo rašyta Ukininke, Red.) atėjo į Cystą Budą ir tapo vaitystos sekretorium; o kitasai, atėjęs į Gaisrius, pagyveno kelis metus ir numirė, palikdamas keturis sunus. Vyriausiasis per savo nedorus pasiėlgimus pakliuvo į gerus nagus ir užbaigė savo trumpą amžių; o dabar da yra du suaugę vyrai, Jonas ir Mikas, ir da vienas mažas, Aleksandra.

Ir šitie visi trys tokio pat budo kaip ir velionis (mirusysis) — dideli ištivirkėliai. Jonas syki įnešė Valaičio vartus į Kudžmos elksnį, kitą kart atidarė to paties Valaičio rusį ir prilydė, ir tt. Mikas, tas vėl daug pripasiučiojo; vieną naktį nusuko Galinaičio maluno uodegą, o kitą syki Nendrinį kaime vieno ukininko kufarą suskaldė, bet smarkus Nendrinį vyrai susigavę surišo; ale tai atsitiko vidurdienyje. Trečią kartą

pakliuvo Šilakojo medšargini į nagus, kurs jį teip-gi pabaudė su šaudyklės drutgaliu.

Apie Aleksandrą dar nieko negirdėti, ale galima tikėtis, kad ir iš jo bus geras paukštis. Tai sykį galima susilaukti gerą „šaiką“ plėšikų, jeigu tik kur jie galo negaus.

Antrasis burliokas (Ščurov'as) daug pikto mūsų krašte pridirbo; o už tai kalčiausias mūsų vaitas p. V. J., kad neišranda priekabės išvysi tą šunį.

Atėjęs tuojaus priviliojo Čystos Budos mokintojaus dukterį, kuri priėmė pravoslaviją ir ištekojo už jo. Pradėjęs kalbėti apie tokią atsitikimą, žmogus gali verksti! Paimkim pavezdan Kražiečių tvirtybę, kurie už savo tėvų tikėjimą kraują praliejo; o čia atsirado tokia . . ., ką del tokio pasmirdusio burlioko išsižadėjo tikėjimo ir viso ko; o da, kas aršiausia, neišsibalė su tuo savo Gudu kur į Meškoriją, ale čia lindo ir žmones piktina. Deltogi sakau didi kaltėybė puola ant vaito, kurs laiko tokius piktintojus prie raštinycios, o lygiai paties valsčiaus kaltė, kad vaitui leidžia tai daryti. Jug valsčius tur tiesą sav raštininką pasiskirti, kokį nor! *Keleivis.*

Iš Pilviškių par. (Suvalkų gub.). Mokinti vyrai suniko žadinti Lietuvos žmones prie pirklystės (kupčystės), ir neperniek jų darbas: atsirado šen bei ten lietuviškų pirklių, kurie varo tą darbą sav ant naudos, o geriems žmonėms ant džiaugsmo. Bet yra tokių žmonių, kurie prigaudinėjimą laiko per pirklystę ir prigaudinėdami gerus žmones taria gerai darą.

Teip štai šventomis dienomis, kada reikėtų pasilieti ir pasimelsti, iš mūsų kampo daug žmonių keliauja į Kauną ir ten nusipirkę kokiaspusiau įdvėsusias karves, vedasi namon; iš namų vel gabena ant kermošiaus į Mariampolę ir čion visokiais galais gerus žmones prigaudinėja, sakydami, kad karvę patys užauginę, kryžiauvojasi, kad karvės sveika, pieninga ir teip toliaus. Ką, žmogus patiki tokiais apgaviko žodžiais ir nusiperka, ir tik vėliaus patiria, kad tapo skaudžiai apgautas ir da Lietuvio. Tokis begėdiškas žmonių apgaudinėjimas tai nė pirklyste, ir mokinti Lietuviai tokio darbo niekumet nepagirs. Antrą vėl: kokią šventą dieną pavieto viršininkas užsimano sušaukti valsčiaus sueigą (schodą), o žmonės nežiuri nė šventos dienos, ir skubinasi ant Maskoliaus pašaukimo, lyg toks burliokas negal savo darbą atlikti šiokią dieną. Nėgana to; kad susiję dar nors žmoniškai elgtusi, rėkauja, plustasi, o pagalios dar ir susipeša, ir prieš svetim-

taučius, ypač prieš Maskolius ir Žydus Lietuvai gėdą daro.

Teip neseniai padarė Pilviškių ir Veiverių valsčiai.

Maža to, bernai prisilakę karčiamose degtinės ir alaus išėję po ulyčias darkosi, o pagalios beedami namon pakeliui kur į griovį užvirsta ir gąsdina gerus žmones, ypač moteris.

Muilo, muilo jums vyručiai, da daug reikia, kad nusiprausę pamatytumėte šviesą ir liautumėte teip negražiai elgesi.

Pašėsupis.

Žinios iš svetimų šalių. *K. G. K.*

Šveicarija — tai yra valstija arba geriaus saktant susivienijimas daugiaus nei 20 valstijukų, kur nėra, nė vieno karaliaus, nė ciecoriaus, kur visi valdininkai (urėdininkai), pradėjęs nuo didžiausių iki žemiausių, renkami žmonių, kaip pas mus vaitai (staršinos). Kiekviena Šveicarijos valstijukė, vadinama kantonu, valdosi pati sav, neprivalydamą paliepių augščiausios valdžios. Prieš įstatymus tenai visi žmonės lygus; bet, kaip visur, teip ir Šveicarijoje, visi gyventojai kartas nuo karto dabar aiškiai padeda skirtis ant turtinių ir beturčių-varguolių. Nuo seno jau Šveicarijoje kiekvienas valsčius šelpia savo pavargusius sanarius, tam yra išsidarę tam tikri įstatymai. Kada-gi tokių pavargėlių privalančių pašalpos kas-yskis darosi daugiaus, tai kiti Šveicarijos kantonai pradėjo nusiminti ir pramanyti gana keistus įstatymus. Teip, kantonė *Graubunden* dabar užmanytas įstatymas, idant pavargėliai, kurie naudojasi iš bendros valsčių pašalpos, neturėtų tiesos vesti (moterų). Matyt, užmanytojai to įstatymo pasitikti, kad tokiu būdu pavargėlių veislė ne teip greit daugis. Ar taps įvestas į gyvenimą tasai įstatymas, da tikrai nežinia; bet kas tikra, tai tai, juog ansai užmanymas gana kvailas, nes neturtėlių skaičiaus nesumažis, o mergvaikių — padaugis.

Tuo pačiu laiku Šveicarijos gyventojai užsiėmė įvesti da kitą, daug naudingesnį, įstatymą, kad daktarai būtų visiems gyventojams dykai, idant daktarų pagelbą galėtų naudoti ne vieni turtinęgiai, bet visi ligoniai lygiai. Pagal šitą užmanymą daktarai turėtų gauti algas nuo valstijos ir už gydymą nieko neįimti nuo ligonių. Turtinęsnieji Šveicarijos gyventojai, žinoma, nenori tokio įstatymo, nes jiems reikėtų apmokėti gydymas neturtėlių. Didžiausias šalininkas ir gaivintojas šito užmanymo yra p. *Greitich'as*.

Austrija. Darbininkų išrinktieji susivažiavę nutarė švęsti 1. Gegužės mėnesio dieną ir tuo parodyti svietai savo reikalavimus, kurie yra toki, bent žinomiausi: 1) idant darbo vietose darbas truktų tik 8 adynas ant dienos, 2) idant visi gyventojai turėtų lygius balsus renkant pasiuntinius į seimą, 3) idant nebūtų jokių kruvinių karių tarpu tautų. Kas išpažįsta tokius reikalavimus, tasai lai parodo tai, švėsdamas 1. dieną Gegužės mėnesio. Jeigu tokių žmonių bus labai daug, tai valdžia persigandus, pradės pripažinti darbininkų reikalavimus. — Tai viena gera pusė tokios šventės. Ne menkesnė vertė tokių švenčių ir iš kitos pusės: kada matai savo akimis, juog daugelis žmonių perimti tuo pačiu dalyku, kaip ir tu pats, tai tuojaus lengviau ir linksmiau ant širdies pasidaro, tuojaus da labiau pradėti tikėtis, kad tasai dalykas, už kurį stovi daugelis žmonių, nepražus.

Norvegijos parlamentas nutarė neseniai neduoti pinigų ant išlaikymo įpėdinio sosto už tai, kad ansai išsitarė, juog Norvegai „muzikai“ ir juog jie tik tada nurims, kaip Svedų armija jų žemę užims. — Kada mes nors truputį tokios drąsos įgysime?

Klapas.

Žemės drebėjimas.

Ši-met atsitinka daug kart žemės drebėjimai. Antai *Greku* žemėje jau nuo pavasario tai vienoj tai kitoj vietoje ištinka baisingi žemės drebėjimai. Daug miestų tapo pusiau sugriauta, žmonių daug prażuvo. Kitose vietose žemė perplyšo ir į tuos plyšius sugriuvo triobos ir gyvi žmonės. Tokios triobos, ką jau su viršum tukstantį metų yra stovėjusios, iš murmulio statytos, — dabar tapė dručiai sužeistos, o kitos visai suiro nuo žemės drebėjimo.

Pietinėje Amerikoje girdėt, taipgi kartas nuo karto ištinka išgąstingi žemės drebėjimai. *Venecueloje* nuo žemės drebėjimo sugriuvo keletas miestų ir tuksančiai svieto galą gavo.

Kolera.

Jau nuo pat pavasario kolera pradėjo išlengvo platintis po Lietuvą ir Lenkiją. Lietuvoje, girdėti, labiausiai siaučia Raseinių ir Telšių pavietuose, o Lenkijoje — Varšavoje, Plocke ir Kutne. Tik dyvai, kaip ta liga galėjo vėl prasimušti po tokių rupečių apie jos išnaikinimą ir po beveik visiško jos išnykimo. Tur-but sveikatinės komisijos jau apsirato su taja viešnia ir liovėsi priderančiai su ja grumėsi, o gal kas turi iš tos ligos gerą pelną ir pertai tyčia jos nenaikina ...

Užpėnai žiemą tapo išleistos lietuviškai surašytos knygelės vardu „Kaip apsiginti nuo koleros“ ir išsiuntinėtos žinomesniems Lietuviams ant praplatinimo tarp žmonių. Vienok, girdime, tuli moralistai atsisakė tas knygeles platinti, kadangi jose yra paduota keletas pamokinių pro moteris ir motinas, — tiejai pamokinimai teršią knygeles. Tarp kitokių sąlygų rasi ir butų galima iš dalies tokiam tvirtinimui pritarti; ale ant tiek pritarti, kad delto jau suvisu nebutų galima platinti tų knygelų, niekumet negalima; o ypač šiandien, kada kolera grumoja apsiaupti visą Lietuvą, tai tokis mažmožis tur buti suvisu pamirštas ir didžiausio moralisto. Dar labiau tie vyrai nusideda prieš savo tautą, nenorėdami dėl to mažmožio platinti tų knygelų, kad tuliems tapo jo nusiūstos suvisu dykai tiktai padalinti.

Taigi šiais žodžiais atkreipiame anų aštriųjų moralistų akis ant to dalyko.

Atsakas redaktorius Kristupas Voska, Tilžėje. — Spausdinta pas Otto v. Mauderode, Tilžėje.

Pirklystės sądora tarp Vokietijos ir Rusijos.

Toji sądora, regis, Vokietijai dang daugiaus naudos atgabės, nekaip Rusijai. Per tuos metus, kaip tarp Rusijos ir Vokietijos pirklystė buvo pasiliovusi, Vokiečiai javus paprato iš kitų kraštų gabenti, gyvuolių savo pradėjo daugiaus auginti, o kitą vertus ir ukininkystė Vokietijoje gerokai pakilo. Tokiu budu dabar Vokiečiai pusėtinai apsigelbi su savo mėsa ir duona, ir iš Rusijos menkai javų bei gyvuolių tegabena. Prie to daug žadas Vokiečiams pavasaris teipgi gaisina javų gabenimą. Girdėt kalbant, kad Rusijoje javai brangesni nekaip Vokietijoje, o gerų galvių ir kiaulių, kaip Vokiečiai papratę, tuo-tarpu nėra priauginta. Taigi pertai iš Rusijos, kaip jau sakiau, menkai tetampa gabenama tavoro.

Ale užtai vokiškų fabrikų išdirbiniai tvanu tvysta į Rusiją ir gabena didį pelną vokiškiems fabrikantams.

Sunku pasakyti, ar kas tikėjosi, kad teip bus.

Rubliaus kursas.

5. dieną Birželio mėnesio už 1 popierinį rublį Prusuose mokėjo 2 pr. markes ir 19 fenigų.

Gromatnyčia.

M—ui Šuncų par. Prašote atsakymo, o adreso nepadaavėte. Priduokite tikrai savo adresą, tai gausite žinią, kam rankraščius paduoti.

Z.—nei. Versta pasakutė „Apie žirnius pas vieškelį“ i laikraštį nepatilps, — labai prastas vertalas.

Apgarsinimai.

Lengvas budas

pačiam per savę išsimokinti rašyti (be mokintojaus pagalbos). Sąsaga nuo 20 puslapių. Sutaisė Antanas Milukas. Išleista *vyskupo Motiejaus Valančiausio* draugystės, Plymouth, Pa, Amerikoje.

Gaunama pas M. Noveskį, Tilžėje-Tilsit (Ostpreussen).

Cenzura leidžia!

ŽODYNA kun. M. Miežinio, prisiunčia per ži-gunę už 2 r. 50 kap. M. Noveskis, Tilžėje-Tilsit (Ostpreussen).

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokis adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Turinys:

Apšviesk juos, Dieve! — Iš Lietuvos: Grinkiskis, Slapuks. — Naumiestis. — Bliuviškiai. — Sakalapis J. S. — Krakenava. — Beisogala. — Grinkiskis. — Savja. — Švėksna. — Onė Geltonplaukė. — Trakiai. — Piemėnėlis. — Nuo Veliuonos. P. Dainius K. K. — Gaisriai ir Cysta Buda Keleivis. — Pilviškiai. — Pašešupis. — Žinios iš svetimų šalių. Klapas. — Žemės drebėjimas. — Kolera. — Pirklystės sądora tarp Vokietijos ir Rusijos. — Rubliaus kursas. — Apgarsinimai.